

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II: Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Panel Başlıkları

- Dijital Tarih ve Edebiyat Çalışmaları
- Dijital Çivi Yazısı Çalışmaları
- Dijital Arkeoloji ve Yöntemler
- Yapay Zekâ Felsefesi ve Felsefede Dijitalleşme
- Toplumbilim, Kültür ve Dijitalleşme
- Dijital Çağda Psikoloji: Teknolojinin Psikoloji Pratiklerine Etkisi

4-5 Kasım | 04-05.11.2025 | Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

detaylar için: svds.asbu.edu.tr

iletişim için: sbbf@asbu.edu.tr

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II: Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

4–5 Kasım 2025, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Rektörlük Binası, Sezai Karakoç Konferans Salonu

<https://svds.asbu.edu.tr>

BİRİNCİ GÜN / 4 KASIM 2025

09:00–09:45 Açış Konuşmaları

- Prof. Dr. Bilal ÇAKICI / Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Dekanı
- Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ / Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı
- Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN / Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörü
- Doç. Dr. Zeki ERASLAN / Atatürk Kültür Merkezi Başkanı
Kültürde Dijital Sunum: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının Uluslararası Proje Örnekleri

09:45-10:30 İkram Arası

Panel 1: Dijital Tarih ve Edebiyat Çalışmaları

10:30–11:30

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Bora ALTAY (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

1. **Prof. Dr. Abdurrahman ATÇIL** (Sabancı Üniversitesi) & **Dr. Öğr. Üyesi Gürzat KAMİ** (İstanbul Üniversitesi)
Centralization in the Ottoman Judicial System: Career Paths and Geographical Mobility of Sahn Professors (1570–1730)
2. **Dr. Raashid S. GOYAL** (University of Tübingen)
Digital Tools in the Arabic and Islamic Studies Realm: A Rocky vs. Drago Scenario?
3. **Dr. Ahmet Abdullah SAÇMALI**
LexiQamus ile Kamus-ı Türki'de Örtük Kavram İlişkilerinin Tespiti ve Haritalanması

11:45–12:45 Öğle Yemeği Arası

Panel 2: Dijital Çivi Yazısı Çalışmaları

13:00–14:30

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Selim F. ADALI (ASBÜ)

1. **Prof. Dr. Özlem SİR GAVAZ** (Ankara Üniversitesi) & **Doç. Dr. Gülgüney MASALCI ŞAHİN** (Ankara Üniversitesi)
Hititçe Tabletlerin Dijitalleşme Süreci: Yapay Zekâ ile Yeni Filolojik Yaklaşımlar

2. **Prof. Dr. Daniel SCHWEMER** (University of Würzburg)
Hittitologie-Portal Mainz: The Digital Infrastructure for Hittite Studies
3. **Prof. Dr. Gerfrid G.W. MÜLLER** (University of Würzburg and Academy of Sciences and Literature Mainz)
Cuneiform tablets 4D
4. **Prof. Dr. Enrique JIMENEZ** (Ludwig Maximilian University of Munich)
"Electronic Babylonian Library" (eBL): Exploring Mesopotamian Literature?

Panel 3: Dijital Arkeoloji ve Yöntemler

14:45–16:00

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Abdullah Şevki DUYMAZ (ASBÜ)

1. **Prof. Dr. Elif KOPARAL** (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Tarihsel Peyzaj Karakterizasyonu: Arkeolojik ve Tarihsel Peyzaj Niteliklerinin Değerlendirilmesi ve Korunmasına Yönelik Bir Metod
2. **Dr. Öğr. Üyesi Emine SÖKMEN ADALI** (ASBÜ)
Dijital Yöntemlerle Antik Peyzajların Yeniden Okunması: Mithradat Krallığı Kalelerinde CBS Tabanlı Bir Çalışma
3. **Doç. Dr. Özlem SERT** (Hacettepe Üniversitesi)
Mekânı Tarihçinin Kaynağı Haline Getirmek: Rodosçuk (Tekirdağ) Örneği Osmanlı Kenti Çalışmaları ve CBS Konusunda Neler Anlatıyor?
4. **Ayhan SAĞLAM**
Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Çanakkale Savaşları'na Farklı Bir Bakış

İKİNCİ GÜN / 5 KASIM 2025

Panel 4: Yapay Zekâ Felsefesi ve Felsefede Dijitalleşme

09:30–10:30

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hasan ÇAĞATAY (ASBÜ)

1. **Doç. Dr. Bahar KAYIHAN** (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
İnsan–Makine İletişimi Bağlamında Yapay Zekâ Sistemlerinde Anlam, Yapay Empati ve Dil Kullanımı
2. **Doç. Dr. Mehtap DOĞAN** (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Yapay Zekâ ve Sorumluluk Boşluğu
3. **Dr. Öğr. Üyesi Ömer Fatih TEKİN** (Kastamonu Üniversitesi)
Dijital Akıl: Yapay Zekâ ve Felsefenin Yeni Sınırları

Panel 5: Dijital Çağda Psikoloji

10:45–12:00

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Nevfel BOZ (ASBÜ)

1. **Prof. Dr. Sedat BATMAZ** (ASBÜ)
"Yapay Zekâ Terapistiniz Olsaydı?": Psikolojik Destek İçin Yapay Zekâ Uygulamalarının Kullanımına Dair Deneyimler ve Tutumlar

2. **Dr. Öğr. Üyesi Hatice IŞIK (ASBÜ)**
Dijital Çağda Ebeveynlik: Dönüştürücü ve Zorlayıcı Yönleriyle Yeni Bir Denge
3. **Dr. Öğr. Üyesi Ömer ÖZER (Anadolu Üniversitesi)**
Psikolojik Yardım Uygulamalarında Sanal Gerçeklik
4. **Dr. Öğr. Üyesi Zehra ALLAHVERDİ (ASBÜ)**
AI, Reciprocity, and Learning: A Social Exchange Theory Approach

12:00–13:00 Öğle Yemeği Arası

Panel 6: Toplumsal İlişkiler, Kültür ve Dijitalleşme

13:15–14:45

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sutay YAVUZ (ASBÜ)

1. **Doç. Dr. Tuba DUMAN (ASBÜ)**
Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor: Fiziksel Sanat Eserinden Dijital Sanata
2. **Öğr. Gör. Dr. Kamil TARHAN (ASBÜ)**
Yapay Zekâ'nın Yükselişi: Uluslararası Siyasette Yeni Bir Paradigma
3. **Arş. Gör. Doğucan BAYRAM (ASBÜ) ve Arş. Gör. Ozan ÇETİNER (ASBÜ)**
Yapay Zekâ ile Nitel Araştırmada Tematik Kodlama: Nitel Verinin Tematik Analizi Sürecine Dair Bir İnceleme
4. **Arş. Gör. Ceylin ÖZYURT (ASBÜ)**
Aktör-Ağ Teorisiyle Süreklilik ve İlişkisel Üzerine: ChatGPT Etik Politikaları ile Jailbreaker Kullanıcılar Arasındaki Yazım / Karşı-Yazım Çatışması

Panel 7: İletişim, Kültür ve Dijitalleşme (Lisansüstü Öğrenci Oturumu)

15:00–16:00

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Emin TOKSÖZ (ASBÜ)

1. **Leyla ERDOĞMUŞ (ASBÜ, Lisansüstü Öğrenci)**
Dijital Beden ve Kimlik: Sosyal Medyada Beden Temsillerinin Kültürel ve Teknolojik Dönüşümü Üzerine Bir Analiz
2. **Berna ARDIÇ (ASBÜ, Lisansüstü Öğrenci)**
Dijital Medya ve Linç Kültürü: Sosyal Medya Platformlarında Anonim Hesap Kullanımı Üzerine Bir İnceleme
3. **Züleyha AYDIN (ASBÜ, Lisansüstü Öğrenci)**
Modanın Dijitalleşmesi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının Giyim Kuşam Kültürüne Etkileri

Kapanış Konuşması

16:00-16:05

Prof. Dr. Selim Ferruh ADALI (ASBÜ)

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II: Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulları

Yürütme Kurulu

Prof. Dr. Münire Kevser Baş (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Selim Ferruh Adalı (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan Çağatay (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet Faruk Çeçen (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Nevfel Boz (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Selim Ferruh Adalı (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Asım Egemen Yılmaz (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Hasan Çağatay (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Nevfel Boz (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet Faruk Çeçen (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gürzat Kami (İstanbul Üniversitesi)

Arş. Gör. Doğucan Bayram (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Arş. Gör. Sümeyra Koçin (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Abdurrahman Atçıl (Sabancı Üniversitesi, Tarih)

Prof. Dr. Asım Egemen Yılmaz (Ankara Üniversitesi)

Doç. Dr. Hülya Özkan Rigiderakhshan (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Nevfel Boz (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Sefer Kalaman (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Abdurrahman Atçıl, Prof. Dr.
Sabancı Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi
abdurrahman.atcil@sabanciuniv.edu

Gürzat Kami, Dr. Öğr. Üyesi.
İstanbul Üniversitesi, İslam Tetkikleri Enstitüsü
gurzatkami@istanbul.edu.tr

Centralization in the Ottoman Judicial System: Career Paths and Geographical Mobility of Sahn Professors (1570–1730)

The Ottoman scholarly-bureaucratic hierarchy took shape and was consolidated between roughly 1470 and 1570. Earlier scholarship has tended to interpret its subsequent transformation within the Ottoman decline paradigm, portraying it as a process of deterioration. More recent studies, while moving beyond the decline paradigm, have nonetheless retained the narrative of nepotism, focusing on the patronage networks that facilitated advancement to the hierarchy's uppermost ranks. By contrast, studies of Ottoman centralization from the seventeenth century onward have concentrated primarily on military and fiscal spheres, giving little, if any, attention to the centralization of the judicial-legal system and the formation of its personnel prior to the Tanzimat reforms. In this presentation, by examining the careers of Sahn professors over a period of 160 years between 1570 and 1730, we attempt to offer a new perspective on the transformation of the Ottoman scholarly-bureaucratic hierarchy during the long-seventeenth century, bridging the scholarship on the hierarchy with that on state centralization. In doing this, we first filtered the İSAM Ulema Database for Sahn professors mentioned in *Hadā'iq al-Ḥaqā'iq fī Takmilat al-Shaqā'iq* and *Waqā'i' al-Fuḍalā'*, two biographical dictionaries of Ottoman scholars from the period under examination. This criterion yielded 1032 scholars, who, in total, held 12,963 appointments over the course of their careers. We processed this dataset to create two subsets covering the periods 1570–1649 and 1650–1730, which then we compared using social network analysis and geographical mapping tools and software.

In the pre-1570 period, a Sahn professorship was an indispensable step in the career path of scholar-bureaucrats who aspired to the lucrative judgeships of Bursa, Edirne, and Istanbul, and ultimately to the chief judgeships of Anatolia and Rumelia at the top of the hierarchy. Until becoming a Sahn professor, scholars typically served in multiple imperial madrasas, where they taught a standardized curriculum, and began acquiring an Ottoman identity. Based on our analysis, we argue that the considerable increase in the number of scholars serving as Sahn professors after 1570 enabled the Ottoman government to utilize this human resource to strengthen its control over the provinces. Many urban centers that had been previously under the jurisdiction of town judges, often without an imperial madrasa education, began to be assigned to Ottoman scholars who had advanced in their careers to teach in Sahn madrasas. Viewed in this light, although the appointment patterns at the apex of the scholarly-bureaucratic hierarchy in the post-1570 period may invite narratives of decline or nepotism, the hierarchy as a whole reveals a sustained and successful process of increasing centralization on the eve of the empire's modernization.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Raashid S. Goyal, Dr.
University of Tübingen
raashid.goyal@uni-tuebingen.de

Digital Tools in The Arabic And Islamic Studies Realm: A Rocky Vs. Drago Scenario?

In an article memorializing her mentor Joseph Schacht (1902—1969), the late Jeanette Wakin recalls that he kept two suitcases with duplicate catalogs of index cards, one which traveled with him whenever he went on a research trip, and another which stayed at home.¹ Thus, without recourse to the resources we now take for granted, Schacht was able to check his library at all times to decide whether or not a new publication or manuscript was worth acquiring or was already in his possession. I am probably not far off the mark in thinking that few researchers today are truly aware of what sources they have, do not have, and want to have, and can readily locate this information as needed, despite having laptops and cloud services, and requiring no suitcases of index cards. Meanwhile, there is an emerging class of digital humanists who have converted quite nearly the entire Arabo-Islamic catalog into text files which they can analyze like any non-literary corpus of data. The landscape has changed so completely that it is hard to say which is the closer to Schacht, after accounting for the technological gap, and which is the more distant!

My discussion is devoted to examining the increasingly vast space between the metaphorical “Rocky” and “Drago,”² namely the old-fashioned bibliophile who romanticizes the print edition and all but refuses to engage with the digital realm, and the bonafide technologist who is keen to push the boundaries of what can be done with data. Those of us Arabists and Islamicists who traverse a middle course, but really all of us, are now facing an array of mostly novel impediments: there is the tendency for Digital Humanities projects and funding agencies to emphasize the originality of the individual contribution, as opposed to the needs of the putative end user and general researcher. There is also the unevenness created by the privileged status of certain literatures over others, such as the Sunnī over the Shī‘ī and Ibādī, or legal and exegetical writings over poetry. And then there is the willful degrading of software at the hands of designers who seek to enhance “user-friendliness” at the expense of functionality and richness of features³. The combined impact of such phenomena seems to be little recognized, even as it extends to diverse areas of the academy. Speaking from the perspective of the non-technologist researcher who is keen to learn and instruct the usage of the best digital tools available, my aim is to identify some of the outstanding problems of this kind, the perceived and anticipated consequences, and potential solutions to effectively bridge the gap.

¹ Wakin, J. Remembering Joseph Schacht (1902—1969). Cambridge, MA: Islamic Studies Legal Program, Harvard Law School, 2003, p.10.

² I intend to evoke the ritualized imagery of the Sylvester Stallone film Rocky IV (1985, recut and re-released in 2021). For those who have not seen it, we have Richard Schickel’s succinct encapsulation: “...the hero trains in the vast primitive fastness of the Soviet wilderness, with only his own fighting spirit to sustain him as he chops wood, lifts rocks and runs up the highest mountain for a socko finish. Crosscut with this lonely ordeal are shots of Drago, who has an entire collective of helpers and all the latest electronic and chemical gizmos working on his muscle tone.” Idem, “Cinema: Win the Battle, Lose the War ROCKY IV” (2005). Schickel, R. “Cinema: Win the Battle, Lose the War ROCKY IV,” Time (June 21, 2005): <https://time.com/archive/6673408/cinema-win-the-battle-lose-the-war-rocky-iv/>.

³ I point here, in particular, to the widely used Shamela software, of which the most recent iteration is far simpler and easier to use, but also far less robust in its capabilities.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Ahmet Abdullah Saçmal, Dr.
LexiQamus Kurucusu
ahmet@lexiqamus.com

LexiQamus ile Kamus-ı Türki’de Örtük Kavram İlişkilerinin Tespiti ve Haritalanması

Bu sunum, LexiQamus’un dijital sözlük analizine getirdiği yenilikçi yaklaşımları temel alarak, *Kamus-ı Türki*’deki örtük kavram ilişkilerini tespit etme ve haritalama sürecini ele almaktadır. Osmanlı Türkçesi sözlüklerinde maddeler arasında doğrudan belirtilmeyen, ancak anlam, köken veya kullanım düzeyinde birbirine bağlı kavramlar yer alır. LexiQamus’un geliştirdiği *BuildLQ* platformu, bu tür ilişkileri sistematik biçimde ortaya çıkarabilmek için çok katmanlı bir veri modeli, çok dilli etiketleme sistemi ve otomatik ilişki tespiti algoritmaları kullanmaktadır. Bu sunumda, *Kamus-ı Türki* örneği üzerinden “örtük kavram ilişkisi” kavramı tanımlanmakta; benzer, zıt, türsel veya bağlamsal yakınlık içeren kelimeler arasındaki bağlantıların tespit edilme yöntemleri gösterilmektedir. Ayrıca, bu ilişkilerin haritalanmasıyla Osmanlı sözlükçülüğündeki kavramsal ağın dijital olarak yeniden inşa edilmesine ve tarihsel dilbilim açısından yeni sorgulama biçimlerinin ortaya çıkmasına nasıl katkı sağlandığı tartışılmaktadır. Bu sunum, dijital beşerî bilimlerde Osmanlı sözlüklerinin dinamik ve ilişkisel yapısına dair yeni bir okuma biçimi önermektedir.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Özlem Sir Gavaz, Prof. Dr.
Ankara Üniversitesi DTCF, Hititoloji Anabilim Dalı
gavaz@ankara.edu.tr

Gülgüney Masalcı Şahin, Doç. Dr.
Ankara Üniversitesi DTCF, Hititoloji Anabilim Dalı
gmascalci@ankara.edu.tr

Hititçe Tabletlerin Dijitalleşme Süreci: Yapay Zeka ile Yeni Filolojik Yaklaşımlar

Son yıllarda görüntü işleme teknolojilerinde kaydedilen hızlı ilerlemeler, karakter tanıma ve nesne tespiti gibi alanlarda yapay zeka temelli uygulamaların gelişimini hızlandırmıştır. Bu teknolojik gelişmeler, özellikle tarihsel değeri yüksek ve karmaşık yapıya sahip çivi yazısı gibi özel yazı sistemlerinin otomatik olarak çözülmesine yönelik çalışmalarda yeni olanaklar sunmaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızda, Hitit çivi yazısının dijital ortama aktarımı ve yapay zeka destekli otomatik okunabilirliğinin sağlanması amacıyla derin öğrenme temelli bir yöntem önerilmiştir. Literatürde Sümerce, Akadça ve Eblaca gibi çivi yazılı dillerin dijital okuma çalışmaları mevcutken, Hititçe için benzer bir uygulamanın bulunmaması, bu araştırmanın önemini vurgulamaktadır.

Hititçe, bilinen en eski yazılı Hint-Avrupa dili olarak, bu dil ailesinin tarihî ve karşılaştırmalı dilbilim çalışmalarında temel bir kaynak teşkil etmektedir. Hitit Devleti'nin yaklaşık MÖ 1650 ile 1180 yılları arasında resmi yazı dili olarak kullanılan Hititçe, özellikle başkent Hattuša'da yürütülen arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkarılan on binlerce kil tablet aracılığıyla modern bilim dünyasına ulaşmıştır. Hititçe metinlerde kullanılan yazı sistemi, esasen Mezopotamya kökenli olan çivi yazısına dayanmakta olup, Akkadca'nın Babil lehçesi temel alınarak uyarlanmıştır. Hititler, bu yazı sistemini kendi dilsel ihtiyaçlarına göre adapte etmiş; hece işaretlerinin yanı sıra, çoğu zaman Sümerce ya da Akkadca logogramları da sıklıkla kullanmıştır. Hititçe metinlerin dijital ortama aktarılması ve yapay zeka tabanlı analiz yöntemlerinin uygulanması, çivi yazılı tabletlerin hem korunması hem de okunması açısından önemli olanaklar sunmaktadır. Bu teknolojik yaklaşımlar sayesinde, kırık tabletlerin dijital ortamda yeniden birleştirilmesi mümkün hale gelmekte; böylece hem metin bütünlüğünün sağlanması hem de içeriklerin daha sağlıklı bir şekilde yorumlanması kolaylaşmaktadır. Ayrıca, geleneksel yöntemlerle yapılan manuel okuma ve dokümantasyon süreçlerinde meydana gelebilecek fiziksel temas kaynaklı zararlar da dijitalleştirme sayesinde en aza indirgenebilmektedir. Bu çalışmada, Hititçe tabletlerin yapay zeka tabanlı sistemlere aktarım süreci ile kültürel mirasın dijitalleştirilmesine yönelik yöntemler ve uygulamalar ele alınacaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Daniel Schwemer, Prof. Dr.

Universität Würzburg

daniel.schwemer@uni-wuerzburg.de

HPM: The Digital Infrastructure for Hittite Studies

The Hethitologie-Portal Mainz (HPM, www.hethiter.net) is a not-for-profit, open-access digital infrastructure for Hittitology and related fields of research in Ancient Near Eastern Studies. HPM, which was first established in 2001, gives access to an array of interconnected research documents, including critical editions of Hittite cuneiform texts, catalogues, bibliographies, onomastic databases as well as media archives with digital photos, drawings, and 3D models. The HPM community has been constantly growing over the past years and currently comprises more than fifty creators of contents and approximately 3000 individual human users. User statistics and feedback by peers show that HPM has become essential to Hittitological research. Its digital strategy favours open-source, widespread software and standardized, well-documented data formats to ensure long-term sustainability. The paper will give an overview of the datasets and tools currently available on HPM, describe how colleagues can actively engage with and contribute to HPM, and discuss current plans and challenges.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Gerfrid G.W. Müller, Prof. Dr.
Universität Würzburg
gerfrid.mueller@adwmainz.de

Cuneiform tablets 4D

Since the beginning of the new third millennium, the perception of Hittite cuneiform texts — but not only Hittite ones — has changed considerably. During this time, tens of thousands of photographs of cuneiform texts have been published on the Hethitologie-Portal Mainz.

These photos have opened up entirely new possibilities for philological work by facilitating collation and making text combinations easier to verify.

Interest in ancient forms of writing is almost as old as writing itself. With the extensive photographic documentation, which was unthinkable in the last millennium for cost reasons alone, everyone has gained insight into the individual form of cuneiform characters, which was previously hidden behind the handwriting of the respective copyists of the texts. The copyists inevitably typified the characters through their perception and drawing skills. This documentation has also become an incentive for palaeographic work, as there is now an image available for almost every text.

As in all areas of the brave new digital world, users and scientists are now confronted with an overwhelming flood of information. It has become apparent that these large amounts of data raise new questions and require completely new digital tools to convert the media into machine-readable data. This includes description, classification and comparison, as well as contrastive visualisation for a plausible understanding of the results.

The shortcomings of traditional methods of reproducing cuneiform tablets, namely the stylised reduction to the essentials of the characters on the one hand, and photographic reproduction, which is completely dependent on lighting and shadows, on the other, pose challenges for digital analysis. For this reason, work began years ago on creating thousands of 3D models to capture the actual geometry of the cuneiform characters.

We will discuss new tools and methods for Hittite studies, the current state of development and future plans.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Enrique Jimenez, Prof. Dr.
Ludwig Maximilian University of Munich
enrique.jimenez@lmu.de

"Electronic Babylonian Library" (eBL): Exploring Mesopotamian Literature"?

The masterpieces of ancient Near Eastern literature are riddled with gaps. These texts, inscribed in cuneiform on clay tablets during the last three millennia BCE, have survived only in fragments. Piecing together the broken tablets is a painstaking process: despite groundbreaking discoveries by a handful of specialists, thousands of fragments still lie in museum cabinets, awaiting attribution to any known composition.

This is where the "Electronic Babylonian Library" (eBL) platform comes in. Its aim is to develop digital tools that automate—and thus dramatically accelerate—the reconstruction process. In his lecture, various methods for automating the reconstruction of ancient Near Eastern literature using artificial intelligence will be presented.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Elif Koparal, Prof. Dr.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

elif.koparal@msgsu.edu.tr

Tarihsel Peyzaj Karakterizasyonu: Arkeolojik ve Tarihsel Peyzaj Niteliklerinin Değerlendirilmesi ve Korunmasına Yönelik Bir Metod

Tarihsel Peyzaj Karakterizasyonu (TPK) uydu görüntüleri, haritalar, hava fotoğrafları gibi görselleri kullanarak Coğrafi Bilgi Sistemleri ortamında seçili bir alanın güncel yerleşim dokusunun tarihsel ve arkeolojik katmanlarını anlamaya ve tanımlamaya yönelik dijital yöntemdir. İlk kez İngiltere’de İngiliz Ulusal Miras Komitesi (English Heritage) tarafından geliştirilen ve uygulanan yöntemin temel amacı kültürel çevrenin çok katmanlılığının ve değişkenliğinin anlaşılması, belgelenmesi ve görünür kılınmasıdır. İskoçya, Galler, İrlanda ve 2010 yılından bu yana da Katalonya’da PaHisCat adıyla TKP programları devlet kurumlarınca uygulanmaktadır. Ülkemizdeki uygulamaları proje ölçeğinde Silifke, Silivri, Pisidia ve Urla- Çeşme Yarımadası’nda gerçekleştirilmiştir. TKP sayesinde yerleşim dokusunun güncel durumu ayrıntılı biçimde belgelenmekte, araştırmaya değer boşluklar belirlenmekte, yerel yönetim ve toplulukların sürece katılımı sağlanarak arazi kullanımına ilişkin bir planlama stratejisi oluşturulabilmektedir. TKP sayesinde tarihsel ve arkeolojik alanların günümüz kırsal ve kentsel doku içinde değeri, kullanımı ve görünürlüğü üzerine strateji geliştirmek mümkündür. Yüzey araştırmaları aracılığıyla belgelenen alanlar, peyzaj öğeleri bu yöntem sayesinde değerlendirilmekte, yerleşim dokusu ve arazi kullanımındaki değişim ve dönüşümlerin tarihsel süreç içindeki ivmesi ve etkisi anlaşılıp ölçülebilmektedir. Bu sunumda TKP analizi hakkında bilginin yanı sıra ülkemizdeki uygulamaları üzerinden yöntemin yararı ve etkisi tartışılacaktır. TKP geçmişten bugüne dönüşümü anlamak, bugünden geleceğe nasıl bir peyzaj bırakmak istediğimize, peyzajdaki neleri koruyup peyzajı nasıl planlamamız gerektiğine dair bir anlayış geliştirmemize de yardım eder. Böylelikle gelecekteki peyzaj dönüşümünü anlamak, planlamak, biçimlendirmek ve yönetmek için erişilebilir ve bütüncül bir yaklaşım potansiyeline sahiptir.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Emine Sökmen Adalı, Dr. Öğretim Üyesi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
eminesokmen@gmail.com

Dijital Yöntemlerle Antik Peyzajların Yeniden Okunması: Mithradat Krallığı Kaleleri Üzerine CBS Tabanlı Bir Çalışma

Bu çalışma, Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (CBS) tarih ve arkeoloji alanında sunduğu olanakları, Hellenistik dönemde Orta Karadeniz Bölgesi'nde hâkimiyet göstermiş Mithradat Krallığı örneği üzerinden tartışmaktadır. CBS, mekânsal analiz altyapısı sayesinde geçmiş toplumların karar alma süreçlerini, peyzajla ilişkilerini ve ekonomik-sosyal örgütlenmelerini çok boyutlu biçimde incelemeye imkân tanımaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırmada, krallık coğrafyasında yer alan altmıştan fazla kalenin konumlanması, su kaynaklarıyla ilişkileri, tarımsal alanlara hâkimiyetleri ve kırsal yerleşimlerle bağlantıları CBS yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Analizler, kalelerin yalnızca askeri işlevlerle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda kırsal üretim alanlarını koruyan ve tarıma dayalı ekonominin sürdürülebilirliğini garanti altına alan stratejik noktalar olduğunu göstermektedir. Görünürlük çalışmaları ve topografik değerlendirmeler, krallığın kırsal peyzajı nasıl organize ettiğini ve savunma sistemlerinin ekonomik ağlarla nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, CBS'nin antik toplumların mekânsal tercihlerini, güvenlik ve ekonomi eksenindeki kararlarını anlamada güçlü bir araç olduğunu göstermektedir. Bu bildiri, CBS'nin tarihsel coğrafya ve arkeolojiye sağladığı metodolojik katkıyı öne çıkaran bir örneği sunmaktadır. Böylece, dijital beşeri bilimler sağladığı veri temelli analiz olanaklarının, antik peyzajların yeniden kurgulanmasında ve geçmiş toplumların dinamiklerinin daha bütüncül bir şekilde anlaşılmasında taşıdığı potansiyel vurgulanmaktadır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Özlem Sert, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü / Kent Araştırmaları Merkezi

oezlemsert@gmail.com

Mekânı Tarihçinin Kaynağı Haline Getirmek; Rodosçuk (Tekirdağ) Örneği Osmanlı Kenti Çalışmaları ve CBS Konusunda Neler Anlatıyor

Kent mekânı tarihçi için o kente dair elindeki en değerli kaynaktır. Arşiv belgelerinde izini sürdüğü olaylar orada geçer. Belgelerde adı geçen insanlar o kentin havasını solur, yokuşlarını çıkar, suyunu içer. CBS uygulamaları kent tarihçisinin kent mekânını bir kaynak olarak görmesi için çeşitli imkânlar sunuyor. Bu sunumda CBS'nin ne gibi imkânları tarihçiye sunduğunu ve tarihçinin bu imkânları kullanırken ne gibi imkânsızlıklarla baş etmesi gerektiği anlatılacak. Özel olarak Osmanlı kent tarihinin en ayrıntılı kayıtlarının bulunduğu belgeler olan şer'iyye sicilleri'nin içinde bulunan verilerin coğrafyayı, iklimi, topografyayı, bitkileri, hayvanları ve insanları bir arada değerlendirirken nasıl kullanılabileceği anlatılacak. Bir yöntem olarak mekânı tarihçinin kaynağı haline getirmek insan merkezli yaklaşımların toprak deyişip geçtiği kent mekânının, insan merkezli, yaşamı bütüncül olarak algılayan yaklaşımını sarsacak bir yöntem olduğu anlatılacak. Bugün birçok kentin şer'iyye sicilleri elimizde. Ancak bu belgeler nadiren 1550 öncesine gidiyor ve süreklilik arz ediyor. Rodosçuk şer'iyye sicilleri Bursa, Ankara gibi 1550 öncesine giden ve birkaç eksik ile süreklilik arz ederek bugüne gelebilmiş bir seri sunuyor. Çalışmada örnek olarak Tekirdağ'ın seçilmesinin bir nedeni bu. İkinci nedeni ise henüz CBS ülkemiz kentlerinde yeni yeni kent yönetimi için kullanılmaya başlamışken RODOSÇUK Osmanlılar Döneminde Esamesi Geçen İnsanların Şehri 1546-1553 çalışması yapılmış ve o dönemde Tekirdağ kentinin CBS verilerine ulaşılabilmiş olması. Bugün CBS verileri kentin vergisi ile toplanan ve erişime hukuki olarak açık olması gereken veriler olmasına rağmen bu veriler açık değil. CBS bilen bir kişi Amerika'daki birçok kentin verisine ulaşabilir ama Türkiye'deki kentlerin verilerine ulaşamaz. Bu şartlar altında Rodosçuk örneği kentlerin CBS verilerinin Osmanlı kent tarihçilerine açılmasının neden gerekli olduğunu mekânı tarihçinin kaynağı haline getiren bir yöntemle ortaya koyan bir örnek. Söz konusu yöntemin 1549 Rodosçuk'ta Bir Yıl kitabında ritim analizi kullanılarak kenti bölgesel ölçekte mevsim değişimleri ile anlayan bütüncül bir çevre tarihine nasıl evirildiği sunulacaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Ayhan Sağlam

ayhsaglam@yahoo.com

Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ)

Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Çanakkale Savaşları'na Farklı Bir Bakış

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), mekânsal kökenli verilerin bilgisayar ortamında toplanması, depolanması, analiz edilmesi ve görselleştirilmesi için kullanılan güçlü bir teknolojik araçtır. Bu çalışma, CBS'nin sunduğu yöntemlerle Çanakkale Savaşları'nı farklı bir bakış açısıyla ele almakta ve tarihsel olayları mekânsal boyutlarıyla birlikte yeniden değerlendirmektedir. Çanakkale Savaşları, yalnızca Türk tarihi için değil, aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı'nın seyri ve sonuçları açısından da kritik bir dönüm noktasıdır. Bu bağlamda, söz konusu savaşın mekânsal verilerle desteklenen analizi, tarihsel etkilerinin çok boyutlu şekilde anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Araştırma iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, savaşın belirli safhaları—Deniz Savaşı, Arıburnu Çıkarması, 2. Kırte ve Conkbayırı Muharebeleri—CBS fonksiyonları kullanılarak incelenmiştir. Bu muharebeler, mevcut grafik ve öznitelik verilerinin zenginliği nedeniyle seçilmiş, mekânsal analizler aracılığıyla savaşın seyri daha ayrıntılı biçimde ortaya konmuştur. İkinci bölümde ise şehitler ve mekânlar arasındaki ilişki irdelenmiş; şehitlerin geldikleri il ve ilçeler, rütbeleri, yaşları ve ölüm yerleri gibi kriterler üzerinden dağılım analizleri yapılmıştır. Böylece savaşın insani boyutu, coğrafi veriler ışığında somut olarak gözlemlenebilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, Çanakkale Savaşları'na dair sözel ve sayısal verilerin CBS ile bütünleştirilmesinin, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde daha kapsamlı bir tarihsel analiz yapılmasına imkân sağladığını göstermektedir. Gelecekte farklı ülkelerdeki arşivlerden sağlanacak yeni verilerle bu çalışmanın genişletilmesi mümkündür. Ayrıca günümüzdeki teknolojik gelişmeler sayesinde, benzer tarihsel olayların daha fazla veriye dayalı olarak daha hızlı ve etkin biçimde incelenmesi mümkün olacak; farklı disiplinlerin katkısıyla bu tür çalışmaların hem metodolojik çeşitliliği hem de tarihsel derinliği artacaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Bahar Kayıhan, Doç. Dr.,
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü,
bahar.kayihan@hbv.edu.tr

İnsan-Makine İletişimi Bağlamında Yapay Zekâ Sistemlerinde Anlam, Yapay Empati ve Dil Kullanımı

ChatGPT, Siri ve Google Assistant gibi yapay zekâ araçlarının yaygın kullanılır olmasıyla birlikte insan-makine iletişimi hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir. Buna karşın, insan-makine iletişimi, insan-insan iletişimi ile ilgilenen iletişim kuramlarının kapsamına tam olarak girmemektedir. Bu nedenle insan-makine iletişimine odaklanan yeni kuramsal ve ampirik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Her ne kadar konuya birebir odaklanan bir iletişim kuramı mevcut olmasa da Michel Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkisi hakkındaki varsayımları, Susan Sontag'ın görsellik ve temsil üzerine görüşleri, Judith Butler'ın dilin performatifliği hakkındaki savları, Rosi Braidotti'nin ve N. Katherine Hayles'in post-hümanist tartışmaları insan-makine iletişimi bağlamında bir yol haritası sunmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada bu kuramsal temellerden yola çıkarak şu araştırma sorusuna yanıt aranacaktır: "Yapay zekâ sistemleri anlam üretebilir mi, empati kurabilir mi ve insani bir dil kullanabilir mi? yoksa yalnızca insanı taklit eden yapılar mıdır?". Bu soruya cevap aramak üzere; insan- makine iletişiminin geçmişten günümüze nasıl geliştiği, ardından da insanların makineler ile kurduğu iletişimde dil ve anlam üzerinde durulacaktır. İnsanlar için anlamın ne olduğu ve makinelerin anlayıp anlayamadığı tartışılacaktır. Doğal Dil İşleme (NLP), GPT, BERT gibi dil modellerinin nasıl çalıştığı, konuşma tanıma ve metin üretimi gibi konulara odaklanılarak, derin öğrenme, algoritmaların karar alma süreçleri tartışılacaktır. Bu tartışmaların ardından deneysel ve etkileşimli bir nitel analiz gerçekleştirilecektir. Katılımcılardan, ChatGPT ya da başka bir yapay zekâ aracı ile teknik olmayan, duygusal ve kişisel içerikli bir konu hakkında kısa bir sohbet gerçekleştirmeleri istenecektir. Ardından da bu etkileşimi nasıl buldukları, yapay zekâ aracının kendilerini anlayıp anlamadığına yönelik deneyimleri ve yapay zekâ sistemlerinin dil kullanımının ne kadar insani olduğu üzerine derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilecektir. Gerçekleştirilen tartışmaların ve görüşmelerin sonucunda, algoritmaların anlam üretmelerinin mümkün olup olmadığı, yapay empati, anlamlı diyalogların gerçekleştirilebilirliği ve dil kullanımı hakkında bir tespit ortaya konulacaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Mehtap Doğan Doç. Dr.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Felsefe Bölümü,

mehtapdogan@aybu.edu.tr

Yapay Zekâ ve Sorumluluk Boşluğu

Otonom ve öğrenen yapay zekâ sistemlerinin karar üretme biçimleri, klasik ahlaki ve hukuki sorumluluk kuramlarının merkezindeki kontrol ve öngörülebilirlik koşullarını aşındırarak bir sorumluluk boşluğu yaratmaktadır. Yapay zekâ sistemlerinin kullanışında geliştirici-sağlayıcı-kullanıcı zincirinde sistemlerin eylemleri üzerinde yeterli hâkimiyetin kimde bulunduğu belirsizleşmekte; derin öğrenmenin epistemik opaklığı, öğrenmenin sürekliliği ve parametrik uzayların insan gözetimini aşan genişliği, kusurun isnadını sistematik olarak güçleştirmektedir. Bu tablo, yalnızca teknik bir şeffaflık meselesi değil aynı zamanda sorumluluk tiplerinin birbirinden ayrıştığı derin bir normatif kopuştur. Yapay zekâ sistemlerine elektronik kişilik verilmesi önerisi bu gedik için kolaycı bir çare gibi görünse de iki bakımdan sorunludur. İlki, yapay zekâ sistemlerine elektronik kişilik verildiğinde bunun kurumsal bir perde olarak kullanılarak gerçek insan aktörlerin hesap verebilirliğini zayıflatması olasılığıdır. İkincisi ise hak ve yükümlülükler bir kez tanındığında başlayacak genişleme eğiliminin, öngörülme alanlarda hak iddialarına kapı aralama olasılığıdır. Teknik otonominin Kantçı anlamda ahlaki özerklik olmadığına altı çizilmelidir zira hedeflerini kendisi koymayan, nedenlerini kendisi üzerinde temellendirmeyen ve normatif gerekçelendirme kapasitesi bulunmayan sistemler tam ahlaki failer olarak değerlendirilemez. Bu nedenle sorunun çözümü yapay öznellik ya da yapay kimlik icadında değil, yaşam döngüsü boyunca paylaştırılmış fakat izlenebilir bir sorumluluk mimarisinin oluşturulmasında yatmaktadır. Böyle bir mimari, tasarımdan devre dışı bırakmaya uzanan hat üzerinde güçlü denetlenebilirlik yükümlülükleri, bağımsız uygunluk değerlendirmeleri ve etki analizleri, hataya müdahale ve geri-çağırma protokolleri, yüksek risk alanlarında sigorta ve kusursuz sorumluluk benzeri tazmin mekanizmaları, ayrıca son kullanıcıya eğitim ve kullanım kısıtı getiren açık norm setleri içermelidir. Yapay zekâ sistemlerinin kararlarının sorumluluğu çok aktörlü ama izlenebilir bir yönetim zinciri içerisinde dağıtıldığında sorumluluk boşluğu daralacak; sorumluluğun dağılımı teknik izler ve kurumsal roller üzerinden yeniden yapılandırılacaktır. Sonuçta amaç, yapay zekâyı antropomorfik hak-özne statüsü vermek değil; toplumsal güveni ve adaleti güçlendiren, hataları önleyici ve gerçekleştirmede telafi edici bir sorumluluk ağı kurmaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Ömer Fatih Tekin, Dr. Öğretim Üyesi
Kastamonu Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bilim Tarihi Bölümü oftekin@kastamonu.edu.tr

Dijital Akıl: Yapay Zekâ ve Felsefenin Yeni Sınırları

Giriş

Bugün, iki güçlü dalganın kesişiminde bulunuyoruz: Yapay zekâ devrimi ve felsefenin dijitalleşmesi. Her ikisi de düşünme biçimimizi ve dünyayı kavrayışımızı köklü biçimde dönüştürüyor. Tarih boyunca filozoflar, çağlarının bilgi üretim araçlarıyla iç içe oldular: Sokrates sözlü diyaloglarla, Aristoteles mantık şemalarıyla, Descartes basılı metinlerle, 20. yüzyıl filozofları kütüphanelerle... Bizler ise veri tabanları, algoritmalar ve yapay zekâ destekli araçlarla düşünce üretiyoruz. Bu konuşmada iki soruya odaklanacağım:

1. Yapay zekâ felsefesi hangi temel sorunları getiriyor?
2. Felsefenin dijitalleşmesi düşünme biçimimizi nasıl değiştiriyor?

1. Yapay Zekâ ve Felsefi Problemler

Yapay zekâ, klasik felsefi meseleleri yeniden gündeme taşıyor.

Zihin ve Bilgisayar: Alan Turing'in "Makineler düşünebilir mi?" sorusu hâlâ geçerli. ChatGPT, AlphaGo gibi sistemler bizi insan zihninin ayrıcalığını sorgulamaya zorluyor. John Searle'ün Çince Odası argümanı, anlam ile sembol işleme arasındaki farkı hatırlatıyor.

Etik ve Özne: Otonom araçlar ya da algoritmik yargı sistemleri hata yaptığında sorumluluk kime ait? Mühendis, şirket, yoksa algoritmanın kendisi mi? Kant'ın özerklik kavramı burada kritik bir referans noktası.

Bilgi ve Gerçeklik: Makine öğrenimi örüntüler çıkarıyor ama bu "bilgi" mi? Gettier'in tanımını düşünürsek bilgi, gerekçelendirilmiş doğru inançtır. İnanç beslemeyen bir sistemin bilgisi olabilir mi?

2. Felsefenin Dijitalleşmesi

Felsefe, yapay zekâyı yalnızca tartışmıyor; kendisi de dönüşüyor.

Dijital Beşeri Bilimler: Wittgenstein'in kavram geçişlerini veri analiziyle haritalamak artık olanaklı. Felsefe tarihini sadece okumak değil, görselleştirmek de olanaklı hale geliyor.

Argümantasyon Yazılımları: Karmaşık tartışmalar görsel olarak analiz edilebiliyor, öncüller ve sonuçlar daha net izlenebiliyor.

YZ ile Felsefe Üretimi: Yapay zekâ metin üretebilir; ancak felsefe, yalnızca metin değil, eleştirel düşünce pratiğidir.

3. Eleştirel Değerlendirme

Dijitalleşme, felsefeye hem güç hem risk getiriyor. Daha hızlı araştırma ve geniş veri erişimi avantaj sağlarken, yüzeysellik ve algoritmik önyargı tehlike oluşturuyor. Felsefenin görevi, hakikati aramak ve eleştirel düşünceyi korumaktır.

Sonuç

"Yapay zekâ düşünebilir mi?" sorusundan belki de daha önemlisi, "Biz yapay zekâyı ne kadar felsefi düşünebiliyoruz?" sorusudur. Teknolojiye yalnızca maruz kalmamalı, ona anlam vermeliyiz. Çağımızın dijital Sokrates'leri olarak bu sorumluluğu üstlenmeliyiz.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Sedat Batmaz, Prof. Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Psikoloji Bölümü
sedat.batzmaz@asbu.edu.tr

“Yapay Zekâ Terapistiniz Olsaydı?”: Psikolojik Destek İçin Yapay Zekâ Uygulamalarının Kullanımına Dair Deneyimler ve Tutumlar

Yapay zekâ (YZ) temelli büyük dil modellerinin psikolojik destek alanındaki rolüne ilişkin güncel araştırmalar, bu araçların özellikle hafif-orta düzey anksiyete ve depresyon semptomlarında klinik açıdan anlamlı iyileşmeler sağlayabildiğini göstermektedir. Örneğin, Wysa uygulaması üzerine yapılan karma yöntemli bir çalışma, katılımcıların terapötik ittifak ölçeği (WAI-SR) skorlarının insan terapistlerle karşılaştırılabilir düzeyde olduğunu (ort. 3.75) ortaya koyarken (Beatty et al., 2022), anksiyete bozukluğu olan bireylerde ChatGPT kullanımına dair bir araştırma, katılımcıların %91'inin yanıtları faydalı bulunduğunu bildirmiştir (Alanzi et al., 2024). Kullanıcı deneyimleri açısından, dijital terapötik ittifakın "güvenli alan", "kontrol hissi" ve "kişiselleştirme" gibi unsurlar üzerinden inşa edildiği, bu dinamiklerin geleneksel terapötik ittifaktan niteliksel farklılıklar taşıdığı vurgulanmaktadır (Brotherdale et al., 2024). Ancak, başta etik ikilemler ve teknik sınırlamalar olmak üzere önemli riskler mevcuttur: Mahremiyet endişeleri (Alanzi et al., 2024'te %65), ağır vakalarda tanısız hata oranlarının yüksekliği (Dergaa et al., 2024'te %42), empati eksikliği ve potansiyel bağımlılık riski (Collins et al., 2024) bu sınırlamaların başında gelmektedir. Kültürel uyum sorunu ise Batı merkezli modellerde belirgin bir zayıflık olarak öne çıkarken (Maurya et al., 2025), Kore örneğinde geliştirilen kültürel adaptasyonun kullanıcı memnuniyetini (%88) ve etkililiği artırdığı gözlemlenmiştir (Kang & Hong, 2025). Türkiye bağlamında ise klinisyenlerin YZ'yi “empatik açıdan yetersiz” ancak destekleyici bir araç olarak değerlendirdiği (Gülirmak Güler & Albayrak Günday, 2025), bu alandaki ampirik veri eksikliğinin ise acil araştırma ihtiyacını işaret ettiği görülmektedir. Mevcut teknolojik gelişmeler YZ uygulamalarının psikolojik destek arayışında olan kullanıcıların giderek artacağını düşündürmektedir. Bu sunumda “Yapay zekâ terapistiniz olsaydı?” sorusunun yanıtlarına dair bir çevrimiçi araştırmanın sonuçları üzerinden Türk toplumunun YZ aracılı psikolojik desteğe dair kullanıcı deneyimlerinin tartışılması amaçlanmaktadır.

Kaynaklar:

1. Beatty, C., Malik, T., Meheli, S., & Sinha, C. (2022). Evaluating the therapeutic alliance with a free-text CBT conversational agent (Wysa): a mixed-methods study. *Frontiers in Digital Health*, 4, 847991.
2. Brotherdale, R., Berry, K., & Bucci, S. (2024). A qualitative study exploring the digital therapeutic alliance with fully automated smartphone apps. *Digital Health*, 10, 20552076241277712.
3. Alanzi, T. M., Alharthi, A., Alrumman, S., Abanmi, S., Jumah, A., Alansari, H., ... & Almasodi, M. S. (2024). ChatGPT as a psychotherapist for anxiety disorders: An empirical study with anxiety patients. *Nutrition and Health*, 02601060241281906.
4. Kang, B., & Hong, M. (2025). Development and evaluation of a mental health chatbot using ChatGPT 4.0: Mixed methods user experience study with Korean users. *JMIR Medical Informatics*, 13, e63538.
5. Gülirmak Güler, K., & Albayrak Günday, E. (2025). Hemşirelik Öğrencilerinin Psikiyatri Hemşireliğinde Yapay Zekâ Kullanımına Yönelik Algı, Beklenti ve Endişelerinin Derinlemesine İncelenmesi: Nitel Çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1).

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Hatice Işık, Dr. Öğretim Üyesi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Psikoloji Bölümü
hatice.isik@asbu.edu.tr

Dijital Çağda Ebeveynlik: Dönüştürücü ve Zorlayıcı Yönleriyle Yeni Bir Denge

Dijitalleşme, çocukların yaşam dünyasını yeniden biçimlendirdiği gibi, ebeveynliğin anlamını ve pratiğini de dönüştürmektedir. Erken yaşlardan itibaren dijital dünyayla kurulan etkileşim, çocukların oyun oynama, öğrenme, analiz etme, ilişki geliştirme ve hatta duygu düzenleme süreçlerine kadar pek çok gelişimsel alana etki etmektedir. Gelişim psikolojisi açısından incelendiğinde, bu dönüşüm hem geliştirici hem de zorlayıcı yönlere sahiptir. Bu çalışmada, dijital çağda çocukluk deneyiminin nasıl değiştiği ve ebeveynliğin bu süreci hangi biçimlerde şekillendirdiği ele alınacaktır. Özellikle tablet, akıllı telefon, çevrimiçi içerik kullanımı, sosyal medya ya da yapay zekâ kullanımı üzerinden ortaya çıkan yeni ilişki biçimleri, sadece teknolojinin doğasıyla değil, ebeveynin rehberlik kapasitesiyle de yakından bağlantılıdır. Ebeveynin teknolojik etkileşimleri sınırlama, yönlendirme ya da eşlik etme biçimi, dijital deneyimlerin gelişimsel etkilerini de doğrudan ya da dolaylı olarak belirleyebilmektedir. Aşırı ve denetimsiz kullanım, dikkat dağınıklığı, uyku problemleri, sosyal izolasyon ya da bağımlılık riski gibi birçok soruna neden olabilmektedir. Bunun yanında, yaşa ve gelişim düzeyine uygun, ebeveyn destekli bir dijital deneyim, yaratıcı düşünme, bilgiye erişim, analiz etme, sosyal etkileşim ve duygusal gelişim gibi alanlarda olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma, dijital dünyanın çocukluk ve ebeveynlik üzerindeki etkilerini tek yönlü bir tehdit ya da sınırsız bir imkân olarak değil, dengeli ve insan merkezli bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Ömer Özer, Dr.

Anadolu Üniversitesi

ozeromer@anadolu.edu.tr

Psikolojik Yardım Uygulamalarında Sanal Gerçeklik

Son yıllarda dijitalleşme ve yapay zekâ ile birlikte psikolojik yardım uygulamalarında yeni teknolojilerin kullanımı giderek artmaktadır. Bu teknolojiler arasında öne çıkan sanal gerçeklik (VR), bireylerin kontrollü bir sanal ortamda deneyim yaşamalarını sağlayarak psikolojik müdahalelere yenilikçi bir boyut kazandırmaktadır. VR temelli psikolojik yardım uygulamaları; fobi, travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozuklukları, bağımlılık ve sosyal beceri yetersizlikleri gibi farklı problem alanlarında yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır.

Sanal gerçekliğin psikolojiye entegrasyonu, terapötik süreçlerde üstüne gitme (maruz bırakma) terapisi, bilişsel davranışçı teknikler ve psiko-eğitsel uygulamalar için yeni olanaklar yaratmaktadır. Örneğin, yükseklik korkusu olan bir birey sanal ortamda kontrollü şekilde yüksek binalara maruz bırakılabilirken, sosyal kaygı yaşayan bireyler sosyal etkileşim senaryolarını güvenli biçimde deneyimleyebilmektedir. Bunun yanında VR, çocuklar, ergenler, yetişkinler ve yaşlılar gibi farklı yaş gruplarına uyarlanabilir yapısıyla esnek bir kullanım sunmaktadır.

Bu avantajlarının yanı sıra sanal gerçeklik uygulamalarının bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Teknolojik ekipmanların yüksek maliyeti, erişim zorlukları, kullanıcıların bedensel rahatsızlık (baş dönmesi, mide bulantısı vb.) yaşama riski ve bazı müdahalelerde etik kaygılar öne çıkan sınırlılıklardır. Bununla birlikte VR teknolojisi hızla ucuzlamakta ve taşınabilir hale gelmekte, bu da gelecekte psikolojik yardım uygulamalarında daha geniş ölçekte kullanılabileceğini göstermektedir.

Bu çalışma, sanal gerçekliğin psikolojik yardım alanındaki kullanımını farklı gruplar ve problem alanları üzerinden tartışmakta; mevcut literatürü özetleyerek avantaj ve dezavantajlara dikkat çekmektedir. Sonuç olarak VR'nin, psikolojik müdahalelerin etkililiğini artırabilecek yenilikçi bir araç olduğu, ancak etik, ekonomik ve teknik açılardan dengeli bir değerlendirme ile ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Zehra Allahverdi, Dr. Öğretim Üyesi
Social Sciences University of Ankara
Faculty of Social Sciences
Department of Psychology
zehra.allahverdi@asbu.edu.tr

AI, Reciprocity, and Learning: A Social Exchange Theory Approach

Recent years have shown a proliferation and excessive use of artificial intelligence (AI) systems such as ChatGPT and LeChat. These artificial intelligence systems have transformed communication, cognition, and education. This paper utilized the Social Exchange Theory (SET) as a conceptual lens. This theory emphasizes reciprocity, interdependence, and mutual benefit, all of which need to be examined and analyzed due to the daily usage of AI for multiple purposes. This framework can be used to understand how users negotiate dependence and autonomy when engaging with AI. Unlike human exchanges, AI-based interactions are asymmetrical, devoid of emotion, obligation, and genuine reciprocity, raising both ethical and cognitive concerns. When brought into the educational context, this asymmetry that arises can challenge students' critical thinking, metacognitive engagement, and self-regulated learning. While AI can enhance learning efficiency and support personalized feedback, if used inappropriately, it can lead to cognitive passivity and dependence. Existing research reveals how AI can be used both detrimentally and in a way that fosters growth, with inappropriate use demonstrating reduced neural engagement and authorship due to both heavy reliance on large language models. Therefore, the human–AI exchange may shift from interdependence toward dependence, questioning what constitutes effort in this new era and what the reward for learning will be.

Educators play a pivotal role in fostering balanced AI use by designing activities that promote metacognitive reflection and critical evaluation. Ultimately, this paper argues that a sustainable educational future requires reconfiguring social exchange dynamics to preserve human agency, creativity, and ethical responsibility in an AI- mediated world.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Tuba Duman, Doç. Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Sosyoloji Bölümü
tuba.duman@asbu.edu.tr

Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor: Fiziksel Sanat Eserinden Dijital Sanata

Bu çalışma, sanatın tarihsel dönüşümünü dijitalleşme bağlamında incelemektedir. Başlıkta yer alan “Katı olan her şey buharlaşıyor” ifadesi, ilk olarak Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından *Komünist Manifesto*’da kapitalist sistemin geleneksel yapıları dönüştürücü etkisini tanımlamak için kullanılmış, daha sonra Marshall Berman tarafından modernliğin estetik, kültürel ve bireysel boyutlarını açıklamak üzere genişletilmiştir. Bu bağlamda çalışma, modernitenin katı yapılarından postmodernitenin çoğulcu ve akışkan estetik dünyasına geçişi, sanatın dönüşen üretim, paylaşım ve tüketim biçimleri üzerinden analiz etmektedir.

Dijital çağda sanat, fiziksel maddeselliğinden sıyrılarak sayısallaştırılmış ve sanal ortamlara taşınmış, böylece klasik anlamdaki “eser” kavramı yeniden tanımlanmıştır. Sanatçılar artık eserlerini yalnızca dijital platformlarda üretmekte, paylaşmakta, satmakta ve çoğu zaman fiziksel olarak sergilemeden dolaşıma sokmaktadır. Bu dönüşümde dijital teknolojiler başat bir rol oynamaktadır. Sanat eserlerinin yalnızca sanal ortamda üretilmesi ve dolaşıma girmesi değil, aynı zamanda gerçek dünyadaki çanta, anahtarlık, duvar tablosu, telefon kılıfı gibi nesnelere aktarılması, sanatın fiziksel ve maddi sınırlarını esnetmektedir. Sanat eserlerinin seri üretim yoluyla çeşitli tüketim eşyalarına uygulanabilir hale gelmesiyle, bu eserlerin farklı yüzeylerde kopyalarına ve temsillerine kolaylıkla ulaşılabilir. Dahası, bazı ticari platformlar, kullanıcılara diledikleri sanatçıdan ve ölçüde eser siparişi verme olanağı sunarak, sanat eserini galeri dışına taşır ve onu kişiselleştirilmiş bir tüketim nesnesine dönüştürür.

Postmodern teorinin etkisiyle, yüksek sanat ile popüler kültür arasındaki sınırlar silinmekte; sanatın kutsallığı ve otoritesi sorgulanmakta; çoklu kimlikler, bireysel deneyimler ve etkileşimli üretim biçimleri öne çıkmaktadır. Bu dönüşüm, sanatın yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda epistemolojik bir kırılma yaşadığını da göstermektedir.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Kamil Tarhan, Öğr. Gör. Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
kamil.tarhan@asbu.edu.tr

Yapay Zeka'nın Yükselişi: Uluslararası Siyasette Yeni Bir Paradigma

20. Yüzyılın ortalarında başlayan ve takip eden yüzyıl içerisinde daha hızlı bir şekilde ilerleyen teknolojik dönüşümler ve gelişmeler, uluslararası ilişkilerin dinamiklerini şekillendirmektedir. Bu dönüşümde en dikkat çekici unsurlardan biri de son yılların en önemli araştırma konusu olan yapay zekâ (YZ)'dir. Günümüzde uluslararası sistem YZ aracılığıyla yeni bir dönüşüm içerisine girmektedir. YZ'nin, yalnız teknolojik gelişmeler yönüyle değerlendirilmesi onun uluslararası sistemde meydana getirdiği ciddi etki ve dönüşümleri okuyabilmenin önüne geçecektir. Bu etkiler ve dönüşüm, bazı ulus-devletler için güvenlik; bazıları için ise daha insan merkezli politikaların geliştirilmesi üzerine gelişmektedir. Ancak küresel anlamda, YZ gelişmesi yalnızca askeri ya da ekonomik alanlarla da sınırlı kalmamakta; iletişimde de ciddi etkiler yaratmaktadır. YZ'nin, küresel ölçekte devletlerin dış politika stratejilerini, ulusal güvenlik politikalarını ve kamu diplomasisi gibi uygulamaları yeniden tanımladığı görülmektedir. Örneğin; YZ destekli analiz araçları, büyük veri işleme kapasitesi ve öğrenen algoritmalar devletlerin kamuoyu eğilimlerini daha hızlı analiz etmesine, propaganda ve karşı propaganda stratejilerini optimize etmesine olanak tanımaktadır. Özellikle, sosyal medya platformlarında kullanılan botlar, devlet destekli dezenformasyon kampanyalarının önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Bu araçlar, uluslararası aktörlerin zaman zaman kendi çıkarlarını meşrulaştırmak, zaman zaman rakip aktörlerin güvenilirliğini sarsmak ve küresel kamuoyunu yönlendirmek için araçsallaştırılmaktadır. Öte yandan, YZ teknolojileri aracılığıyla yürütülen veri analitiği giderek yaygınlaşmaktadır. Birçok diplomat ve uluslararası politika yapıcısı YZ tarafından oluşturulan verileri karar destek mekanizmalarına entegre ederek bu süreçleri hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Bu durum, klasik diplomasi araçlarının yerini büyük ölçüde teknoloji temelli yeni iletişim biçimlerine bırakması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, devletlerin yanı sıra uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler ve hatta bireysel aktörler de YZ ile geliştirilen iletişim stratejileri sayesinde küresel siyasette daha etkin roller üstlenebilmektedir. Ancak YZ'nin uluslararası siyasi iletişimdeki yükselişi, ciddi etik ve hukuki sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle mahremiyet, şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratik denetim konularında yeni tartışmalar ortaya çıkmaktadır. YZ tabanlı iletişim araçlarının denetlenmesi zor algoritmik yapılara sahip olması, bu teknolojilerin demokratik süreçleri manipüle etme riskini artırmaktadır. Bu nedenle, YZ'nin uluslararası ilişkiler bağlamında sorumlu ve etik kullanımına ilişkin küresel ölçekte normlar ve düzenlemeleri de gerektirdiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma, YZ'nin uluslararası siyasetteki iletişim süreçlerine olan etkisini sosyal bilimler perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. YZ'nin yalnızca teknolojik bir gelişme değil uluslararası siyasi iletişimin doğasını kökten değiştiren bir paradigma kayması olduğundan hareketle bu çalışma, YZ'nin uluslararası ilişkiler disiplinindeki yeri, etkileri ve yarattığı yeni güç dengeleri üzerine kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışmada, disiplinlerarası bir bakış açısı ile teknoloji, siyaset ve iletişim üçgeninde gelişen dinamikler tartışılacaktır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Doğucan Bayram

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

dogucan.bayram@asbu.edu.tr

Ozan Çetiner

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ozan.cetiner@asbu.edu.tr

Yapay Zekâ ile Kodlamak: Nitel Verinin Tematik Analizi Sürecine Dair Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Bu çalışma, üretken yapay zekâ araçlarının nitel araştırmalardaki tematik analiz süreçlerinde ne ölçüde işlevsel ve güvenilir bir araç olarak değerlendirilebileceğini karşılaştırmalı bir araştırma tasarımı çerçevesinde ele almaktadır. “Genç Akademisyen Olmak” başlıklı saha çalışması kapsamında, Ankara’daki çeşitli üniversitelerin farklı bölümlerinde görev yapan araştırma görevlileriyle yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden elde edilen nitel verilerin, üç farklı şekilde kurgulanan tematik analiz yaklaşımına göre kodlanması planlanmaktadır. Bunlardan ilki, önceden tanımlanmış tematik kodlar ve kuramsal bir çerçeveye dayalı olarak yürütülen tümdengelimsel analizdir. İkincisi, belirli bir kuramsal çerçeveye dayanan ancak önceden tanımlanmış tematik kodlar bulunmayan bir tematik analiz biçimidir. Üçüncüsü ise, herhangi bir önsel kavramsal yapı ya da kod sistemi kullanılmadan, yalnızca veriden türetilen tümevarımsal bir tematik analizdir.

Her kodlama yaklaşımının, araştırma yürütücüleri, araştırma ekibi dışından bir akademisyen ve üretken yapay zekâ (ChatGPT) tarafından uygulanması hedeflenmektedir. ChatGPT'nin Python üzerinden API aracılığıyla sürece dahil edilmesiyle birlikte, insan kodlayıcılar ve üretken yapay zekâ tarafından üretilen temaların, kavramsal örüntülerin ve anlamlandırma pratiklerinin benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı biçimde analiz edilecektir. Çalışmada, üretken yapay zekâ araçlarının tematik analiz süreçlerine sunduğu katkı; hız, kavramsal üretkenlik ve insan kodlayıcılarla örtüşme düzeyi üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Aynı zamanda, yapay zekânın analitik bir aktör olarak nitel araştırma süreçlerinde nasıl konumlanabileceğine ve bu bağlamda insan-yapay zekâ iş birliğinin yöntemsel sınırlarına ve geleceğine yönelik bir tartışma zemini sunmayı hedeflemektedir.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Leyla Erdoğan, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Dijital Beden ve Kimlik: Sosyal Medyada Beden Temsillerinin Kültürel ve Teknolojik Dönüşümü Üzerine Bir Analiz

Günümüzde sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte kişilerin bedenlerini algılama, sunma ve değerlendirme şekillerinde büyük ölçüde değişiklikler gerçekleşmiştir. Özellikle Instagram gibi merkezinde görsellik olan alanlarda beden hem biyolojik bir yapı hem de kültürel kodlarla inşa edilen, toplumsal normlarla şekillenen ve yeniden üretilen dijital bir temsile dönüşmüştür. Bu çalışma, sosyal medya aracılığıyla kişilerin dijital beden temsillerinin nasıl şekillendiğini ve bu temsillerin kültürel ve toplumsal normlarla nasıl ilişkili olduğunu çözümlemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, kuramsal çerçeve olarak Pierre Bourdieu'nun habitus, alan ve sermaye kavramları ile Erving Goffman'ın benlik sunumu ve ön sahne/arka sahne kavramları kullanılmaktadır. Yöntem olarak ise Roland Barthes'ın göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmanın örneklemini, Instagram'da açık profillere ait beden ve toplumsal kimlik inşası merkezli beş gönderi oluşturmaktadır. Bu gönderiler çerçevesinde yapılan çözümlemede dijital beden hem kişisel bir ifade alanı olarak hem de estetik normlara uyum sağlayarak sembolik ve sosyal sermaye üretme aracı olarak kullanıldığı görülmüştür.

Çalışmada elde edilen bulgular, sosyal medyada beden temsillerinin gündelik yaşam pratikleri, güzellik, beden ve toplumsal roller çerçevesinde nasıl oluşturulduğu ve kişilerin dijital kimliklerinin bu temsiller üzerinden nasıl inşa edildiğini göstermektedir. Dijital ortamda beden, kültürel ve toplumsal etkenler doğrultusunda şekillendirilmesinin yanında görünürlük, beğeni ve toplumsal kabul hedefiyle yönlendirilen bir performans alanı haline gelmiştir. Bu bağlamda dijital beden kişisel olmasına ek olarak kolektif normları da taşıyan, kültürel olarak şekillendirilmiş bir temsil olarak değerlendirilmektedir.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Berna Ardıç, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Dijital Medya ve Linç Kültürü: sosyal medya platformlarında anonim hesap kullanımı üzerine bir inceleme

Bu çalışma, sosyal medya platformlarında anonim hesap kullanımının linç kültürüne katılım üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Twitter ve Instagram örnekleri üzerinden yürütülen araştırmada, anonimlik ile dijital şiddet arasındaki ilişki değerlendirilmiş; lise öğrencilerinin dijital etik farkındalık düzeyleri ölçülmüştür. Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli esas alınarak gerçekleştirilen çalışmada, veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Örneklem, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Ankara’da öğrenim gören ve kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 10 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Literatür taramasında linç kültürü, iptal kültürü bağlamında ele alınmış; anonimlik, dijital şiddet ve dijital kimlik kavramlarıyla ilişkisi çok boyutlu olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda anonim hesap kullanımının ifade özgürlüğü ile sorumluluktan kaçış arasında bir gerilim alanı yarattığı ve bu durumun genç bireylerin dijital ortamlarda linç pratiklerine katılımını etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Süreklilik ve Dönüşüm Sempozyumu-II:

Dijital Sosyal ve Beşeri Bilimler

Züleyha Aydın, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Modanın Dijitalleşmesi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının Giyim Kuşam Kültürüne Etkileri

Sosyal Medya Platformlarının gün geçtikçe artan kullanıcı sayısı ile ulaştığı kitlelerde yarattığı etkinin giyim kuşam kültüründe etkilerinin değerlendirildiği bu çalışmada; dijitalleşmenin birey ve toplumun giyim kuşam kültürüne de yansıdığı gerçeklik üzerinden, giyim kuşam kültürüne getirdiği yeni değişkenler ve dinamikler değerlendirilmiştir. Çalışmada, altı kadın katılımcıyla derinlemesine mülakat sistemi ile görüşmeler yapılarak, nitel yöntem olan söylem analizi tekniği ile dijitalleşme bağlamında sosyal medya platformlarının giyim kuşam kültürüne olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirmelerin sonucunda sosyal medya platformlarının giyim kuşam kültürüne olumlu ve olumsuz şekillerde tesir ettiği ve dijitalleşmenin giyim kuşam kültürü üzerinde işlevsel açıdan ekonomik, dini, psikolojik, siyasi etkileri olduğu ortaya konmuştur.